

NAS GLAS

Uredništvo: Anton Adamič, Ljubljana, Bohoričeva ulica št. 12. Rokopisov ne vrača, ako se ne priloži znamk. Dopise v latinici in cirilici sprejema le podpisane in zadostno frankirane. Rokopise je adresirati le na urednika.

Upravništvo: Na naročila brez denarja se ne oziramo. Naročnina naj se pošilja po nakaznici oziroma položnici le v Ljubljano, Vodnikov trg št. 5/1. Tja je pošiljati tudi zbirke za naš tiskovni sklad.

Glasilo Osrednje Zveze javnih nameščencev in upokojencev

:: za Slovenijo v Ljubljani. ::

Cena posamezne štev. 1 Din.

„NAS GLAS“ izide vsakega desetega, dvajsetega in zadnjega v mesecu.

Celoletna naročnina . . . Din. 40.—

Polletna naročnina . . . „ 20.—

Četrtna naročnina . . . „ 10.—

Za inozemstvo je dodati poštnino.

===== Oglasi po ceniku. =====

Glavni zbor delegatov

O. Z. se sestane 15. novembra t. l. ob 10. uri v restavraciji „Pri Bončarju“, Sv. Petra cesta št. 41.

Ponovno vabimo vse zamudne organizacije, da nominirajo za glavni zbor po enega delegata z namestnikom.

Dnevni red glavnega zbora priobčimo v prihodnji številki. O. Z.

Stanovanjsko vprašanje.

Kakšna stanovanja so v državi?

Čin. Glasnik piše 1. oktobra letos pod nadpisom: **Kurnjaki in hiše:**

Institut za socialno higijeno pri ministru za narodno zdravje je poveril posebni komisiji strokovnjakov nalogo, da pregleda del beograjskega okraja, ki se imenuje »Jatagan Male.« Zaključki te komisije, ki so publicirani v »Politiki«, frapirajo zbog strahovitosti problema, ki čaka rešitve in ki se ga zaenkrat še nihče ni lotil resno.

Na periferiji mesta vzrastla je primitivna naselbina, ki šteje že 1887 duš. V te razdrpane barake so se zatele mnogobrojne družine; v teh bednih »kurnjaki« je našlo sirotino zatočišče najsiromašnejše prebivalstvo prestolice. Higijena v teh stanovanjih in komfort osvetljuje najbolj dejstvo, da prebiva v eni sobici po 12 oseb. Težko, da bi zamogla kakšna prestolnica v Evropi konkurirati s tolikšnim razsadnikom tuberkuloze, raznih nalezljivih bolezni, moralne in fizične degradacije, kakor ga nudi Jatagan Male. Jatagan Male je najeklatantnejši dokaz ničevosti naše komunalne in socialne politike; vsi dose-danji stanovanjski zakoni so bore malo od-pomogli tej rak-rani na našem organizmu.

Tragiko stanja pojačuje še fakt, da se ne loteva »pojatanmalivanja« samo Beogra-da, temveč tudi že vseh drugih večjih aglo-meracij. V interesu države, narodnega zdrav-ja in človeškega dostojanstva je treba vseka-ko in naglo od pomoči temu zlu z radikalnim lekom.

Člankar pozivlja v nadaljnjem interesen-te, naj si ogledajo v Takovski ulici lično na-selbino desetih hišic z dvajsetimi stanovanji, ki ustrezajo vsem sodobnim zahtevam. Član-ka V. trdi, da so te zgradbe delo uradniške zadruge za »prizemne stanove,« ki je Sekcija Glavnega Saveza drž. uradnikov in uslužben-cev. Prav ista sekcija je sezidala ravno toli-ko krasnih stavb v Zemunu, v neposredni bli-žini mestnega parka; te dni pa namerava pri-

četi z realizacijo načrta, po katerem se bo v Beogradu zgradil velik združni dom s po-slovnimi prostori in osmimi prostornimi sta-novanji.

Kako je pa pri nas v Ljubljani? Ni treba stikati po hišah, saj opazujemo idile pred Mestnim domom, kjer si nesrečni deložiranci iščejo zavetišča pod platanami. Da ne ome-nimo nemarnih barak, katerih scefane stre-he kriče do neba; da se ne spomnimo reve-žev vagonarjev na ljubljanskem polju, ki si služijo s trpljenjem in z angelsko potrpe-ljivostjo zlata nebesa.

Pretresljivo sliko o stanovanjski bedi pri-neslo je 19. oktobra »Jutro« iz Maribora pod naslovom:

Živi grobovi.

Kaka stanovanjska mizerija vlada v Maribo-ru, o kateri neposredno udeleženi nimajo nobe-nega pojma, je razvidno iz uradnih ugotovitev mestnega fizikata o sanitarnih nedostatkih hiše na Koroški cesti št. 43. Po inicijativi društva sta-novanjskih najemnikov je namreč mestni fizikat pregledal večje število hiš, v katerih stanovanja v nobenem oziru ne ustrezajo najprimitivnejšim pogojem za zdravo in udobno prebivanje.

Ena izmed takih hiš je št. 43 na Koroški ce-ssti. V treh dvorišnih poslopih stanuje 14 strank in v glavnem poslopiju se nahajata dve kletni stanovanji. Stanovanja sploh ne odgovarjajo zdravstvenim propisom in je bivanje v njih zdravju škodljivo. V enem izmed teh stanovanj so v zadnjih štirih letih umrli štirje otroci v zgo-dnji mladosti.

Vseh teh 16 strank z 59 osebami ima samo dve primitivni stranišči na razpolago in mora večina strank hoditi na stranišče čez celo veliko dvorišče.

Vsa stanovanja imajo silno vlažne stene, neugodno ali sploh manjkajočo možnost zračenja močno preobledenih majhnih nizkih sob, večino-ma sob s štedilnikom, okna so pokvarjena ali sploh manjkajo, kurjava je slaba ali sploh nemo-goča. Nevarne in proti vsem propisom so stop-nice, ki vodijo k stanovanjem. Neposredno pri enem stanovanju je smetišče, v katero spravljajo tudi smeti s ceste.

Eno stanovanje se nahaja 20 cm pod nivojem dvorišča in ima mokre stene. Vrata tega stano-vanja se nahajajo neposredno tik skupnega stra-nišča in se na ta način povzroča v stanovanju zdravju škodljiv smrad, ki se ne da odpraviti.

Drugo stanovanje je mokro kletno stanova-nje, ki dobiva zrak samo od straniščnih naprav. Tretje »stanovanje« se nahaja pod napuščno stre-ho in je ograjeno s cunjami in drugo ropotijo, je brez poda in vrat, brez oken in peči. Kljub tem nedostatkem prebiva v njem pet oseb!

Ta tri stanovanja bi se morala po izjavi mestnega fizikata takoj izprazniti, ker so za člo-veško bivanje nesposobna, vsa ostala stanovanja pa bi se po izselitvi vseh stanovalcev morala temeljito prezidati in popraviti. Popolnoma nemo-goče je namreč gorostasne, vsaki stanovanjski higijeni se rogajoče nedostatke teh stanovanj po-drobno popisati. Pri odpravi teh nedostatkov ne

pride v poštev samo dobrobit zdravja neposred-no prizadetih 59 oseb, ampak dobrobit celega mestnega prebivalstva za slučaj infekcijske bo-lezni. Osebe, ki dorastejo v takih okoliščinah, mo-rajo zdravstveno hirati, telesno in нравstveno propadati in tvorijo podlago za degeneriran na-raščaj.

Tako je izjavil mestni fizikat že meseca ju-lija. Navzlic temu je ostalo vse pri starem, no-bena stranka se ni iz te ali drugih takih hiš iz-selila in se tudi ne bo, ker ni stanovanj na raz-polago. Tudi mestna občina se ne more povzpeti do kake večje stanovanjske akcije, da bi vsaj ne-koliko omilila bedo največjih revežev iz »stano-vanjskih grobov«.

Kako rešiti stanovanjsko vprašanje?

Evo predloga, ki ga stavlja g. Franjo Valič v »Jugoslovenskem Lloyd« in ki je res uvaževanja vreden!

Vzemimo, da potrebuje država v raznih me-stih za svoje uradništvo (semkaj spadajo tudi ob-činski nameščenci) približno 100.000 stanovanj po dve do tri sobe s pritliklinami. Država, kakor tudi mestne občine dajejo danes svojim uradni-kom kot stanarino 150 do 250 dinarjev na mesec. Ako vzamemo povprečno število 200, vidimo, da znašajo ti izdatki za 100.000 uradnikov in ravno toliko stanovanj na mesec 240 milijonov ali v desetih letih — zakaj najmanj tako dolgo bo pač morala država plačevati stanarino, ker ni priča-kovati, da bi se razmere prej povrnila vsaj pri-bližno v predvojni prilike — 2 milijardi in 400 milijonov dinarjev ali skoraj deset milijard kron. Za ta denar se da menda že nekaj narediti!

Ako bi država razdelila te lepe novce na mesta I. razreda vsakemu po 100 milijonov, II. razreda po 50 in III. razreda in manjšim občinam po 10 milijonov dinarjev v obliki brezobrestnega posojila na deset let, toda samo v svrhu gradbe uradniških hiš, in ne morda palač, — s tem trenotkom bi bila stanovanjska beda na mah od-pravljena!

No, in s čim zidati?

Zasebniki nimajo denarja, občine tudi ne, dr-žava seveda še manj. Torej nihče nič. In vendar!

Minister za socialno politiko naj predloži narodni skupščini zakonski predlog, ki pooblašča Narodno banko, da sme izdati nove novčance v znesku dveh milijard dinarjev, ki naj bi služile samo za zidavo stanovanj za javne nameščence in sicer v celi državi. Ti bankovci naj bi bili po 2,50, 15, 25, 50, 250 in 500 dinarjev, ki doslej niso v prometu. Imeli naj bi morda tudi drugačne črte-že in izdelavo, da bi se takoj razlikovali od se-danjih. Njihova plačilna vrednost naj bi bila sa-mo v tuzemstvu in se ne bi mogli porabljeni za plačilo v inozemstvu.

Kritje za te novčance bi bilo v uradniški stanarini. Nameščenci, ki bi stanovali v teh hišah, seveda ne bi dobivali stanarine, ampak bi se ti zneski nakazovali Narodni banki v odplačevanje podeljenih posojil. Razen tega bi bile vse na ta način sezidane hiše last države, dokler ne bi po-edine občine poravnale svojega dolga v celoti, kar bi se zgodilo v kakih desetih letih.

Narodna banka naj bi že eno leto po izdajanju novih bankovcev začela jemati te novčance iz prometa, in sicer v onem razmerju, kakor po-

ravnava država, oziroma občine svoj dolg v obliki uradniških stanarin. Tako bi se obtok teh novih novčanic vsako leto zmanjšal in po desetih letih ne bi jih več bilo med ljudstvom. Z drugimi besedami, ti bankovci bi bili samo prehodno pomožno sredstvo. Državi ne bi bilo treba moledovati v inozemstvu za drage kredite, ki jih je tako težko dobiti, doma pa bi se z lahkoto našlo kritje za posojilo v omenjeni obliki.

Po preteku desetih let — doba se seveda lahko tudi nekoliko izpremeni — bi imele občine precej novih, in kar je glavno, lastnih hiš. S tem bi bili tudi proračuni posrednih občin zelo razbremenjeni, vrednost nepremičnin pa bi se znatno povečala.

Z udeleževanjem tega načrta bi država ubila več muh, ne samo ene. Ponehala bi stagnacija v gradbeni industriji, zmanjšala bi se brezposelnost, dosedanjí kapital bi ostal prost za trgovino, industrijo in druge investicije, v prvi vrsti pa bi bilo odpravljeno strašno pomanjkanje stanovanj. Nikakor se ni bati, da bi s temi novimi stanovanji padla cena sedanjih hiš, ker se bo zaradi tega tudi dinar dvignil iz raznih, baš iz te okolnosti izvirajočih vzrokov. Sicer pa bodo padale cene vsem predmetom, čim se naš denar popravi in ne bi imela ta uradniška stanovanja na padanje prav nobenega vpliva.

Morda bodo merodajni činitelji uvideli enostavnost tega načrta, o katerem je treba res reči, da gre za Kolumbovo jajce. Ali bodo poklicani faktorji zanj, se še ne more reči; gotovo pa je, da ga narodna skupščina ne bo odklonila, ker je šla državnim nameščencem še vedno na roko. Gospodje na krmilu, evo vam še nekaj nasvetov:

Kako naj še pomaga država?

1. Kolikšen prispevek bi smeli logično zahtevati od državne uprave, oziraje se seveda tudi na njene težke finančne razmere? Z ozirom na novi stanovanjski zakon bi se moral hišno najeminski davek (—Slovenija bi se morala izvzeti, saj že tako komaj diše —) znatno zvišati. Ta prihod se more ceniti približno s 40—50 milijoni dinarjev na leto. Ker nima stanovanjski zakon fiskalnih ciljev, tedaj bi bilo umestno in zelo socialno, če bi država naklonila te svoje višje dohodke akcij za omiljenje stanovanjske bede. To bi bil brzí in glavni element državnih izdatkov za favoriziranje produkcije cenjenih stanovanj.

2. Izvestno število državnih nameščencev stanuje v državnih zgradbah, za katere ne plačuje ali nobene ali prav nizko najemnino; poleg tega so pa deležni po navadi še razsvetljave, kuriva in drugih ugodnosti. Pošten in človekoljuben čin bi bil, če bi se revidirale tem ljubljencem usode njihove najemnine; nekaj bi se že doseglo

— č.

Prizgimo sveče!

Danes je Vseh svetih dan. Globoko zamišljeni hite verniki na grobove svojih rajnih, prizigajo sveče spomina in ljubezni. Z zelenjem ovijajo mater grudo, pogrinjajo jo s srebrnim prtom krizantem; z vero do večnega življenja jo poljubljajo in dihajo nanjo molitve. Zemlja pa se boči v ponosu in zmago-slavju. Kdo je silnejši od nje? Ugrabljenosti s stotero šapo v svojem objemu, žre jih, trga jim jezike, pije oči, kolje lobanje. Goltí golt! — Verniki prizigajo sveče, trosijo cvetje, molijo. Plamenčki plapolajo, ugašajo; toda spomin in ljubezen jih priziga zopet in zopet; ščiti jih z roko.

Mi smo pokopali — naš up, naše nade. Sklonjenih glav se jočemo.

Prizgimo sveče tudi mi! Naj raztopi se suha solza, naj se razgori, da bo kot plamenica. Dajte zelenja in cvetic, da jih natrosimo na grob svojih upov, nad! Goreča je molitev naša, jaka vera. Vzdihi vro, družijo se v jek. Li čuješ, kako šušti preko grobov, kako šumi, vihra, divja?

Prizgimo sveče tudi mi! Naj solza raztopljena razgori se v plamenico zubljev bobnečih, da zažari obnebe. — Morda v odsvitu zgane se i majka zemlja v usmiljenju do nas.

v korist onim, ki se bore za golo streho. Dobljena višja najemnina naj bi tvorila prvi prispevek k oni vsoti, ki bi jo država namenila za oblaženje stanovanjske krize.

3. Država plačuje za nabavke od domačih firm za 10% višje cene od onih iz inozemstva. Te višje cene so nekakšna premija, kot priznanje domačim proizvodom. Nemogoče je izračunati, koliko znaša ta vsota. Poznavalci razmer cenijo vse nabavke od domačih tvrdk v enem letu na približno 200.000.000 Din. Če bi se zaščita domačih tvrdk omejila na 8% »premijs« in bi se ostala 2% naklonila stavbeni akciji, pridobilo bi se tem poštom zopet novih 40 milijonov dinarjev. Naš proračun bi nudil lepo sliko socialnega dela, ne da bi obremenjeval že itak preobdano produkcijo itd.

4. Na drugi strani bi se moralo zahtevati, da se povzpno tudi mestne občine do večje delavnosti. Koliko, da, tudi kvadratnih kilometrov zemlje, ledine je last občin, ki bi se lahko porabila za stavbene prostore! Pa to je posebna stran izrazito komunalne politike, ki ji bo treba posvetiti posebno pozornost.

In nadalje: Po čl. 70. zakona o nabavljalnih zadrugah izplačuje se 1% od vseh državnih nabavk v korist Saveza. Ta odredba velja do 31. decembra letos. Menimo, da se je, ozir., da se bo do tega časa nabral že čeden kapital, ki bo zadostoval svojemu namenu. Ali se ne bi zamo-gel podaljšati ta propis za izvestno dobo let — v svrhu pospeševanja zidave uradniških hiš? Če bi se podaljšala pravica do odbitkov še za, recimo 10 let, tedaj bi se zbrali milijoni — cenijo, da do sto milijonov! V ta namen bi se angažiral prav lahko tudi čisti dobiček od razredne loterije, ki gre že skoro prav isto pot (za pospeševanje zgradb ministrstva za kmetijstvo).

Člankar V., ki nasvetuje v Č. Gl. iz oktobra vsa ta sredstva, meni, da bi omogočil že samo ta odbitek uradniškim zadrugam, da se intenzivno polotijo zidanja hiš. Saj uradniške zadruge ne zahtevajo ničesar drugega, kakor samo posojila, z znosno obrestno mero. Vsi drugi nasvetovani prihodí naj bi se pa vobče porabljali za pospeševanje gradbene delavnosti.

Država in privatniki se morajo združiti; kajti stanovanjsko bedo bomo odpravili samo z zidanjem, a ne z besedičenjem in z zakoni, kot je stanovanjski.

Zadruge.

Dr. Henry Fauchere piše:

Stanovanje ima za kulturnega človeka zato prav poseben pomen, ker ga ne varuje le vremenskih neugodnosti (dežja, mraza, vetra, snega itd.), ampak je predpogoj za ugodno družinsko življenje. Od stanovanja zavisí, če se bo rodovina mogla gospodarsko, socialno, duševno, pravno, skratno: kulturno razvijati.

Stanovanjsko vprašanje je zategadelj problem, s katerim se mora vsak resen človek pečati, into tembolj, ker se sme brez pretiravanja trditi, da se danes krije pojem stanovanjskega vprašanja skoro s stanovanjsko potrebo in stanovanjsko mizerijo.

Stanovanjsko vprašanje kot sestavni del socialnega vprašanja je pojav, ki spremlja moderni industrijalizem in naraščajoča vlemesta, ki je porušil ideal enodružinske hiše, lastnega doma kot torišča družinskega čuta in družinske sreče.

Kapitalistična doba je porodila najemniško hišo, stanovanjsko kasarno, ki je toliko škodovala duši družinskega življenja. Stanovanjska kasarna je postala predmet trgovanja. Hišni lastnik je postal posestnik hiš, ki je najemanje stanovanj izvrševal kot obrt. Kupovanje in prodajanje zemljišč in stanovanjskih hiš je postalo posebna vrsta trgovine. Nastala je špekulacija s hišami, zemljišči in stavbišči, ki je seveda vplivala na njih cene vedno povišujoče. V mestih stanuje velika večina prebivalcev v v najem vzetih stanovanjih in je odvisna od lastnikov hiš.

Te razmere učinkujejo v raznih smereh zelo škodljivo.

Znano je, kako odločilno vpliva stanovanje na zdravje. Stanovanja v industrijskih središčih, ki se dajo v najem, so prečesto vse drugo nego zdrava pribežališča; so po navadi majhna, vlažna, premalo svetla in premalo zračna.

Jasno je, da taka stanovanja povzročajo povečano umrljivost otrok, tuberkulozo, degeneracijo itd. Če v veliki stanovanjski kasarni začne epi-

demija, potem je seve nevarnost okužitve in razširjenja bolezni silno velika.

Iz poročila o baselski prvi stanovanjski enketi, povzročeni l. 1889 po prof. Blücherju, je bilo konstatirano, da stanujejo najrevnejši ljudje najdražje in da so najslabša stanovanja relativno najdražja. Mala stanovanja so najbolj nezdrava, vsled česar se najpogosteje menjujejo in v času silne potrebe po stanovanjih tudi s tem najbolj podražujejo. Čim dražja pa so stanovanja, tem več je v njih podnajemnikov, ki so po navadi zlo za famílijo v moralnem in zdravstvenem oziru.

Že pred svetovno vojno smo imeli stanovanjsko mizerijo, ki pa se je v vojni in po njej razvila tako, da kriči po odpomoči. In če je ne bo, more nastati prava stanovanjska katastrofa.

Učinki in posledice vojnih strahot silijo na ustvaritev novih življenjskih oblik ljudske družbe; jasno pa je, da ne morejo ozdraveti ljudje in njih razmere, dokler bodo živeli v slabih stanovanjih.

Človeštvu gre za to, da najde organizacijsko obliko za skupno življenje, po kateri posameznik ne bo izgubil in žrtvoval svoje individualnosti in svobodnega gibanja, ali bo vseeno na primeren način včlanjen v skupnem organizmu.

Ta organizacijska oblika je po sreči najdena v zadrugi.

V. Bischof.

Nasvet.

Povišanje najemnin po novem stanovanjskem zakonu je rodilo misel za ustanovitve stavbenih zadrug, kot protiuteho za nezno-sne, v dosti primerih nečuvstvo zvišane stanovanjske najemnine. Ustanovile so se te zadruge z namenom, da preskrbe svojim članom lastne domove.

Vseposvods se z odobravanjem pozdravlja ta vrsta samopomoči. Trumoma pristopajo tem zadrugam v nadi, da bo vsak rešen trpljenja in pa v upanju, da pride taka zadružna hišica z odplačilom, ki bo deljena na dolgo vrsto let, končao tudi v šest člane.

Ne bomo se dotikali življenjskih pogojev zadrug ali zadružnikov. Orisati hočemo le možnost, ki je dana in koliko je je dane posameznim članom teh zadrug, da dosežejo svoj cilj.

Pokret samopomoči je zdrav pojav; kajti le, če si pomagamo sami, zamoremo izpolniti stavljeno si nalogo. Potrebno je pa, da si je posameznik na jasnem, če in koliko mu more biti zadruška koristna. Optimistično naziranje nam ne prinese uspeha, saj ima vsaka taka združitev svoje meje, preko katerih ni mogoče. Opažamo pa le, da ima večina zadružnikov ob pristopu k organizaciji trdno vero, da mu zadruška odpomore; zato nudi zadruzi neomejeno poblastilo: ž njim naj najde vsa sredstva in pota, da uteši srčne želje članov. Vsak seveda tudi upa, da ga zadruška ne bo preveč obremenila.

Nade goji vsakdo pri vstopu in vsakdo je prepričan, da mu bo omogočeno vsaj v doglednem času priti do lastnega doma, koga gradbeni stroški bodo tudi v zmagljivem razmerju z osebnimi prejemki, s katerimi sme računati.

Slišimo, da bi veljala hišica, ki bi odgovarjala našim sicer skromnim zahtevam, okroglo 60.000 Din.

Nadejamo se, da bi tako svoto, razdeljeno na dolgo vrsto let, že zmogli. Prezremo pa vedno, da je danes kredit drag; da je zelo težko, če že ne izključeno, da bi dobili kredit pod pogoji, ki bi bili za naše razmere ugodni, t. j., da bi zmogli pri naših skromnih prejemkih plačevanje obrokov s pripadki, ne da bi onemogočili življenje našim rodbinam in nam samim. V mislih imamo vse one, ki nimajo postranskih zaslužkov, nobenih prihrankov in nobenega premoženja. Teh je pač večina. Naravna posledica tega je, da taki člani, ki so sicer vneti zadružniki in ki verujejo v

popoln uspeh zadrugne akcije, ne bodo mogli nikoli zidati lastnega doma, ako se ne najde izhod.

Tega vprašanja pa se do danes še ni pripriela nobena zadruga.

Vedno je tako, da oni, ki nimajo nič pod palcem, ne morejo uresničiti svojih načrtov, in tudi ne doseči cilja zadruga, ker jim zadruga nikoli ne more nuditi takih ugodnosti, da bi plačevali obroke — stroške v mejah svoje plačilne zmožnosti.

Treba je iskati poti za to večino gmotno slabših članov in sicer v okviru zadruga, ker je drugače zmisel zadrug kot občekoristnih združb pogrešen.

Vobče se računa še danes na brezobrestno državno posojilo, na državne in druge podpore, na brezplačno dobavo stavbenega lesa iz državnih šum, na brezplačni prevoz materiala po železnicah itd., katerih slučajnosti pa ne pozna realni račun. Mi vsi sicer reflektiramo na tako dobrodošlo eventualnost, toda vključiti je ne smemo v naš račun. Poudarjati je treba, da so vse take ugodnosti odvisne od slučaja, ki nam pa ne boče nikoli zidal domovja, vsled česar smo primorani, da se zanesemo edino na naše osebne zmožnosti, na ono samopomoč, ki živi v nas samih in ki nas dovede do onega cilja naših želja, ki smo si ga stavili z vstopom v stavbeno zadrugo.

V naslednjem hočemo navesti nekaj svetov, ki jih naj vpoštevajo zadruga, pa tudi vsi gmotno šibkejši sloji.

Danes ni zidanje z betonsko opeko nič novega več. Tako zidanje, s pritegnitvijo člana k delu v prostem času, bi dovedlo do zadovoljivega uspeha. Vsak član naj bi čim več sam gradil. Predpogoj bi bil le ta, da si zadruga nabavi potrebni stroj za izdelavo take opeke, ki je vsled enostavne konstrukcije dokaj poceni in pri uporabi dokaj enostaven. Zato je potreben peščen stavbeni prostor. Eni osebi je mogoče, da izdelajo dnevno do 100 komadov opeke, katero je treba sušiti najmanj dva tedna. Taka opeka je štirikrat večja od navadne ilovnat in gre vsled tega tudi zidava hitreje od rok. Hišico je možno dograditi v 14 dneh. Ako se član resno poprime izdelavo opeke, izkopavanja temelja, sejania peska itd., pri čemer bi bilo vpoštevati, da si razdeli delo na več let, znašajo stroški za tako hišico samo tretjino gori omenjenega zneska, kar bi pa tudi gmotno šibkejši zmožel.

Naloga zadrug bi torej bila, da se bavi s tem vprašanjem; zadruga bi namreč pri izpeljavi te naloge prihranila dve tretjini izdatkov, kateri preostanek bi drugim članom bil v prid, oziroma zadrugi sami. (N. pr.: Stavbena zadruga ima vplačanih deležev toliko, da bi lahko sezidala 6 hišic à 60.000 Din normalne cene za zidavo. Ker bi se stroški ob pravkar omenjenem načinu znižali na eno tretjino, bi potentakem veljala vsaka hišica samo 20.000 Din; mogoče bi bilo tedaj sezidati iz vplačanih deležev 3/4 tinsko številno hišico več, torej 18 stavb.)

Mislino pa še na drug način, ki bi pospešil zidavo takih hišic, ki so povsem zdrave in ki odgovarjajo higijenskim zahtevam.

Vsak član zadruga ima gotove razloge, da zida čimprej lastni dom. Če se pa mora razdeliti delo za stavbo na več let, naj se postopa na sledeči način: Potrebno je, da se organizirajo skupine do deset članov, ki bi se zavezali, da si medsebojno pomagajo pri gradbi. Tako bi bilo ustreženo vsakemu posamezniku teh skupin. Če je potreba tu in če smo zreli za tako resno, skupno delo, je tudi uspeh zasiguran. Tej vrsti samopomoči se ima zahvaliti za svoj nastanek Tabor, Stadion i. t. d.

Ne mislim tu na tne zadrugarje, ki se vočigled bede in resnobe njihovega položaja še niso zresnili ter še vedno smehljaje opazujejo tako početje, ker se jim dozdeva — celo ponižujoče. Prepustiti se jim mora pač, da se bodo borili z različnimi nepremagljivimi težkočami. Naj čakajo na čudeže. Smehljaj jim bode izginil, ko bodo videli, da ima tako vzajemno delo — vsi za enega, eden za vse — lep uspeh, ko se bodo prepričali, da so stroški v skupnem delu za veliko svoto zmanjšani ter vsled tega razbremenjeni oni, ki so za tako skupno delo.

Dolžnost zadrug bi bila torej, da se primejo tega vprašanja, da organizirajo in podpirajo te vrste članov, ki si hočejo sami pomagati. Manjka nam le resne volje, ki pa jo tudi imamo, če le hočemo. Resna volja je že pol uspeha, in če pa je vse skupaj samo zidanje zračnih gradov.

Josip Beguš.

Naše zadruga in davek na poslovni promet.

(Nadaljevanje.)

Dosledno svojim razsodbam z dne 6. nov. 1923, št. F 26/23—6, z dne 18. dec. 1923, št. F 3/23—12 ter z dne 1. sept. 1925, št. F 47/25 je upravno sodišče pri presoji predmetnega upravnega spora razmotrivalo naslednje:

1. Določilo čl. 78. uredb o nabavljajnih zadrugah: Savez in včlanjene zadruga se oproščajo davkov in vseh pribitkov za poslovanje, glavnic in dohodek, vsebuje po naziranju upravnega sodišča tudi oprostitve od davka na poslovni promet. Za to oprostitve govori že smiselna in gramatikalna interpretacija. Kakor je upravno sodišče že večkrat v prejšnjih razsodbah izreklo, da bi moral zakonodajalec, če bi hotel davčno oprostitve omejiti le na gotov davek ali gotovo vrsto davkov, ta davek oziroma to vrsto označiti izrečno ali pa vsaj na tak način, ki bi ne pripuščal nobenega dvoma, da gre v izvestnem primeru za ta in ta davek oziroma za to in to davčno vrsto. Splošna formula »porez za rad, kapital i prihod«, pa take individualizacije ali vsaj vrstne označbe davka nima, saj se z ozirom na splošnost te formule ne more niti trditi, da bi bile v njej označene donosnine, tako da bi tudi slednje ne spadale notri, če se konsekvntno izvaja stališče toženega oblastva. Treba je tedaj, če se noče priti do praktične veljave te oprostitve in z ozirom na raztegljivost te formule sklepati, kakor je že razvidno iz razlogov prej navedenih razsodb, da spada pod njo poleg donosnine tudi še kak drug davek, posebno tudi davek na poslovni promet. Upravno oblastvo nima za svoje stališče, da spadajo pod izraz »davek na rad, kapital i prihod« le donosnine, nobenega, iz vsebine besedila in smisla tega izraza nujno sledečega razloga. Iz argumentacije prejšnjih razsodb je upravno sodišče nasprotno prišlo do upravičenega zaključka, kakor je predmeten. Pa tudi, če bi odrekla takšna interpretacija po besedilu in smislu, kar pa ni slučaj, bi prišel pri razlagi kot važno razlagalno sredstvo v poštev očividni zakonodajalev namen konkretnega gospodarskega pospeševanja uradništva potom nabavljajnih zadrug.

Vestnik.

Kaj je s protestnimi shodi? »Politika« piše, da se je polastilo vseh uradniških vrst v Srbiji veliko razburjenje zbog neumljivega obnašanja Gl. Saveza. — Čemu se ne skličejo svečano objavljeni protestni shodi? Na ponovna vprašanja naše O. Z. in tudi na brzojavno požurnico je dobila O. Z. lakoničen odgovor z brzojavko, da je Gl. Savez pisma prejel in da — pismo sledi. Deset dni je že minilo, o pismu pa ni ne duha ne sluha. Molk je le preveč sumljiv. Zaenkrat se vzdržujemo komentarija.

Opozorilo.

Ker vkljub neprestanim pozivom in prošnjam uprave zaostanki na naročnini vedno naraščajo, sklenila je uprava pobrati zaostalo naročnino pri

Državni in javni nameščenci si nabavljajo vsakovrstna oblačila, kakor obleke, zimnike, raglane, perilo etc. **najugodnejše pri tvrdki**

Drago Schwab, Ljubljana, Dvorni trg šte. 3

tudi proti odplačilu na mesečne obroke.

naročnikov v Ljubljani začetkom novembra po posebnem pooblaščenju. Le-ta bo imel izkaz vseh naročnikov, ki so z naročnino v zamudi. V izkazu bo točno označen čas, od kedar je naročnina v zamudi in s kolikim zneskom računano pri vseh do 31. decembra 1925.

Vsa dana plačila so vpoštevana, tako, da znači označeni znesek pri vsakem zamudniku svoto, ki bo z 31. dec. 1925 še na dolgu.

Prosimo nujno vse gg. naročnike, katere obišče naš pooblaščenec, da poravnajo dolžne zneske, ker je sicer upravi nemogoče vršiti svoje obveznosti. Tovarišem naročnikom izven Ljubljane smo označili zastanke, narasle do 30. decembra t. l. poleg naslova pri str. 27, kateri smo priložili tudi položnice. Prosimo jih nujno, da se končno vendarle zdravijo in nam nakažejo dolžne zneske. Kdor ne more celega zneska poravnati, naj poravnava vsaj polovico, ostanek pa z novim letom. Če ostane tudi ta apel uprave, kakor vse njene dosedanje prošnje in pozivi brez uspeha, potem ji ne bo preostalo drugega, kakor poslužiti se po časnikarskem odseku že danega ji pooblastila in list ukiniti. Uprava.

Potni stroški upokojenih uslužbencev. Po čl. 45 t. 2. zakona o civilnih uradnikih in ostalih uslužbencih imajo vsi uslužbenci pravico, če so penzionirani po završetku polnih, efektivnih službenih let, do povrnitve potnih in selinskih stroškov iz kraja, kjer so bili upokojeni, pa do kraja, v katerem se žele stalno naseliti. Kakor od mnogih drugih določil, tako niso imeli tudi od te določbe uslužbenci nobenega praktičnega haska: stroški se pač niso zamogli povračevati iz enostavnega razloga, ker v proračun za leto 1924/25 ni bil v to svrhu predviden nikak kredit. Sedaj je odstranjena ta zapreka z rešenjem finančnega ministra R br 58.752/25, ki se glasi: »Vsi selitveni stroški po čl. 45 t. 2. zakona o civ. uradnikih in ostalih uslužbencih se izplačajo iz kredita one partije, ki je določena za »potne in selilne stroške« v proračun onega ministrstva, odnosno one ustanove, v kateri je bil uslužbenec upokojen.

— TOVARNA ČEVLJEV PETER KOZINA & KOMP. izdeluje odsej naprej tudi lahke damske čevlje ter čevlje za gospode najnoveše forme in najboljše kvalitete. Prodaja na malo: Ljubljana, Breg 20, Aleksandrova cesta 1, Prešernova ulica; Zagreb, Račkova ulica 3; Beograd, Knez Mihajlova ul. 44.

Edino najboljši pisalni in šivalni stroji

„STOEWEER“

edino pri

LUD. BARAGA,

LJUBLJANA, Šelenburgova ulica 6, I.

Specijalna mehanična delavnica za popravo pisalnih računskih in drugih tehničnih strojev.

KOLESA
NAJBOLJŠA NUDI
J. GOREC
LJUBLJANA
PALAČA LJ. KRED. BNK

Modno blago, perilo in potrebnosti za šivilje in krojače priporoča trdka

A. Persche

Ljubljana, Pred škofijo 21.

A. & E. Skaberne

Ljubljana.

Manufakturna in modna veletrgovina.

Solidno blago. Nizke cene.

L. Mikuš

Ljubljana, Mestni trg 15.

priporoča svojo zalogo

dežnikov ter sprehajalnih palic

Popravila se izvršujejo točno in solidno

Perje in puh

C. J. HAMANN

Ljubljana, Mestni trg 8.

Priporoča se

modna trgovina

A. Šinkovic nasl. K. Soss

LJUBLJANA, Mestni trg 19.

Najboljši šivalni stroji in kolesa edino le

Josipa Petelinca

znanka

Gritzner in Feniks

za rodbino, obrt

in industrijo

Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika

Pouk v vezenju brezplačen. Večletna garancija.

Delavnica za popravila.

Na veliko Telefon 913 Na malo

Pri J. Trpinu

v Mariboru na

Glavnem trgu št. 17

se najlažje kupi perilo, obleke, dežnike itd. ker je res prav poceni.

Kupujte

vedno samo

pri onih trdkah

svoje potrebnosti,

ki inserirajo v

„Našem Glasu“.

Kr. Dvorni dobavitelj

Anton Verbič, Ljubljana

Delikatese

špecerija

Solidna postrežba, zmerne cene.

JOSIP PETELINC, Ljubljana

(blizu Prešernovega spomenika) ob vodi

Priporoča potrebnosti za šivilje, krojače, čevljarje, sedlarje, modno blago, pletenine, žepne robce, ščetke, sukanec, toaletno blago.

Na veliko

Telefon 913

Na malo

Ivan Jelačin, Ljubljana

Uvoz kolonijalne in špecerijske robe.

Tvrdba ustanovljena leta 1888.

Solidna in točna postrežba.

Fran Iglič krojaški atelje

LJUBLJANA, Kolodvorska ul. 28

Izdeluje se za dame in gospode po najnovejših krojih. — Lastna zaloga modnega blaga. — Uradnikom znaten popust ali na obroke.

Josip Olup, Ljubljana,

Na vogalu

Stari trg št. 2

Trgovina z manufakturnim blagom in oblekami domačega izdelka ki se izvršujejo po najnižjih cenah tudi po naročilu. — Blago se daje proti garanciji tudi na obroke. Priporoča tudi svojo gostilno „Pod Trančo“ kjer se točijo najboljše dolenski in štajerski vina.

Manufakturna trgovina

FABIANI & JURJOVEC

Ljubljana, Stritarjeva ul. 5.

Priporočata se pri nabavi jesenskega in zimskega blaga. Vedno v zalogi perje, puh in žima za blazine od najcenejše do najfinejše vrste. Na obroke proti garanciji uradov.

„Gostilna pri „Kolovratu“

Ljubljana, Pred škofijo št. 14.

Toči najboljše pristna štajerska (ljutomerska) in dolenski vina.

Mrzla in gorka jedila vedno na razpolago. Cene zmerne, postrežba točna.

Za obilni obisk se priporoča

Tomaž Bizilj.

Prva jugoslovanska tovarna dežnikov

Josip Vidmar

Ljubljana, Pred škofijo 19

Najnižje cene! Solidna in točna postrežba

Popravila, preobleke.

Priporoča se

I. ČERNE

Ljubljana, Dunajska cesta 28

Zaloga pohištva in tapetništvo.

Modna trgovina

Peter Šterk

Ljubljana, Stari trg št. 18.

se priporoča.

Najnižje solidne cene.

Tovariši!

Priporoča se Vam trgovina s papirjem, pisarniškimi in šolskimi potrebščinami

K. Tilla nasl. A. Gruber

Ljubljana, Kongresni trg št. 8.

Prvovrstno blago in zmerne cene

Pisalni stroj „IDEAL“ modela C najmodernejša konstrukcija.

The Rex Co

LJUBLJANA, Gradišče številka 10.

Je vendar najboljši!

Ustanovljena 1900

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Ustanovljena 1900

Centrala: LJUBLJANA - DUNAJSKA CESTA

PODRUŽNICE:

Brežice
Celje
Črnomelj

Kranj
Maribor
Metković

Novi Sad
Ptuj
Sarajevo
Split

Gorica
Trst
Agencija: Logatec

Brzjavni naslov:
Banka Ljubljana
Tel. št.: 261, 413,
502, 503 in 504.

Delniška glavica
Din 50.000.000.—
Skupne rezerve ca:
Din 10.000.000.—

SE PRIPOROČA ZA VSE BANČNE POSLE.

Izdaja Osrednja Zveza javnih nameštencev in upokojencev za Slovenijo v Ljubljani.
Odgovorni urednik Anton Adamič. Za Narodno tiskarno Fr. Jemerček, Vsi v Ljubljani.